

Sygn. akt I C 506/16

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 września 2016 roku

Sąd Rejonowy w Wieluniu I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący: SSR Marek Kolasa

Protokolant: sekretarka M. G.

po rozpoznaniu w dniu 14 września 2016 roku w Wieluniu

na rozprawie

sprawy z powództwa J. K.

przeciwko M. K.

o uznanie czynności prawnej za bezskuteczną

1. uznaje za bezskuteczną względem powódki J. K. czynność prawną zdaną między dłużnikiem P. K. i pozwaną M. K. w postaci sądowego działu spadku dokonanego w drodze postanowienia Sądu Rejonowego w Wieluniu I Wydział Cywilny z 16 października 2012 r. w sprawie o sygn. akt I Ns 779/12, mocą którego udział wynoszący 1/2 części w spółdzielczym własnościowym prawie do lokalu mieszkalnego nr (...) o powierzchni użytkowej 47,23 mkw. położonego w W. na Osiedlu (...) w bloku nr 34, na nieruchomości oznaczonej nr działki (...), dla której w Sądzie Rejonowym w Wieluniu V Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzona jest księga wieczysta Nr (...) oraz udział wynoszący 1/2 części w spółdzielczym własnościowym prawie do lokalu niemieszkalnego – garażu nr (...) o powierzchni użytkowej 15,80 mkw. położonego w W. na Osiedlu (...), na nieruchomości oznaczonej nr działki (...), dla której w Sądzie Rejonowym w Wieluniu V Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzona jest księga wieczysta Nr (...) przyznane zostały na rzecz M. K. bez spłaty na rzecz P. K. - dla ochrony wierzytelności powódki J. K. wobec P. K. wynikającej z wyroku Sądu Rejonowego w Sieradzu z 7 lutego 2001 r. sygn. akt I 1C 190/99, ugody zawartej przed Sądem Rejonowym w Wieluniu III Wydział Rodzinny i Nieletnich z 10 marca 2010 r. sygn. akt III RC 323/09 oraz wyroku Sądu Rejonowego w Wieluniu III Wydział Rodzinny i Nieletnich z 25 września 2014 r. sygn. akt III RC 268/14;

2. zasądza od pozwanej M. K. na rzecz powódki J. K. kwotę 2.961,00 (dwa tysiące dziewięćset sześćdziesiąt jeden 00/100) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu, w tym kwotę 2.400,00 (dwa tysiące czterysta 00/100) złotych kosztów zastępstwa prawnego;

3. nie obciąża pozwanej M. K. kosztami zastępstwa prawnego powódki J. K. w pozostałym zakresie;

4. przyznaje adwokat L. J. prowadzącej Kancelarię adwokacką w W. kwotę 2.952,00 (dwa tysiące dziewięćset pięćdziesiąt dwa 00/100) złotych brutto, tj. wraz z obowiązującym podatkiem od towarów i usług, tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej pozwanej M. K. z urzędu i kwotę tę nakazuje wypłacić z funduszy Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Wieluniu;

5. nie obciąża pozwanej M. K. kosztami postępowania, przejmując je na rachunek Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Wieluniu.

Sygn. akt I C 506/16

UZASADNIENIE

W pozwie z 21 marca 2016 r. powódka – małoletnia wówczas J. K., zastępowana przez przedstawiciela ustawowego matkę A. K., a reprezentowana przez pełnomocnika w osobie radcy prawnego, wniosła o uznanie za bezskuteczną względem niej czynności prawnej działanej między dłużnikiem P. K. i pozwaną M. K. w postaci sądowego działu spadku, mocą którego udział wynoszący 1/2 części w spółdzielczym własnościowym prawie do lokalu mieszkalnego oraz udział wynoszący 1/2 części w spółdzielczym własnościowym prawie do lokalu niemieszkalnego – garażu, położonych w W. przyznane zostały na rzecz pozwanej bez spłaty na rzecz P. K.. Powództwo zostało wytoczone dla ochrony wierzytelności alimentacyjnych powódki. W pozwie zawarty został wniosek o zwrot kosztów procesu.

(pozew – k.2-5)

Postanowieniem z 13 kwietnia 2016 r. pozwana została zwolniona od kosztów sądowych i przyznano jej adwokata z urzędu.

(postanowienie – k.21)

Pozwana wniosła o oddalenie powództwa.

(odpowiedź na pozew – k.24-25)

1 czerwca 2016 r. rozprawa została zamknięta, zaś 15 czerwca 2016 r. otwarto na nowo.

(protokół rozprawy – k.40 i 44)

Postanowieniem z 20 lipca 2016 r. postępowanie zostało zawieszona na podstawie art. 177 § 1 pkt 1 k.p.c., a następnie postanowieniem z 19 sierpnia 2016 r. podjęte.

(postanowienia – k. 61, 63)

W związku z uzyskaniem pełnoletniości powódka ustanowiła pełnomocnikiem swoją matkę.

(pełnomocnictwo – k.71)

Stanowiska stron do zamknięcia rozprawy 14 września 2016 r. nie uległy zmianie, przy czym pełnomocnik pozwanej wnosił o oddalenie powództwa z uwagi na jego przedwczesność, gdyż pozwana nie była wzywana do zapłaty przed wytoczeniem powództwa, względnie wskazanie majątku dłużnika, z którego powódka może się zaspokoić.

(protokoły rozpraw – k.38-40, 60-60odwr., 72-72odwr.)

Sąd Rejonowy ustalił następujący stan faktyczny:

Powódce przysługuje względem P. K. wierzytelność z tytułu niezaspokojonych świadczeń alimentacyjnych wynikająca z wyroku Sądu Rejonowego w Sieradzu z 7 lutego 2001 r. sygn. akt I 1C 190/99, ugody zawartej przed Sądem Rejonowym w Wieluniu III Wydział Rodzinny i Nieletnich z 10 marca 2010 r. sygn. akt III RC 323/09 oraz wyroku Sądu Rejonowego w Wieluniu III Wydział Rodzinny i Nieletnich z 25 września 2014 r. sygn. akt III RC 268/14. Od 1999 r. przeciwko dłużnikowi prowadzona jest egzekucja tych należności, w tym alimentów bieżących po 650 zł miesięcznie. Wierzytelność przysługująca powódce została dotychczas zaspokojona tylko w części. W okresie poprzedzającym wniesienie pozwu wynosiła ona 10.874 zł.

(dowód: zaświadczenie komornika sądowego – k.6, zawiadomienie komornika sądowego – k.8)

W sprawie o sygn. akt I Ns 779/12 toczyło się przed Sądem Rejonowym w Wieluniu I Wydział Cywilny postępowanie o dział spadku z wniosku pozwanej z udziałem P. K.. Na skutek zgodnego wniosku zainteresowanych postanowieniem z

16 października 2012 r. udział wynoszący 1/2 części w spółdzielczym własnościowym prawie do lokalu mieszkalnego nr (...) o powierzchni użytkowej 47,23 mkw. położonego w W. na Osiedlu (...) w bloku nr 34, na nieruchomości oznaczonej nr działki (...), dla której w Sądzie Rejonowym w Wieluniu V Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzona jest księga wieczysta Nr (...) oraz udział wynoszący 1/2 części w spółdzielczym własnościowym prawie do lokalu niemieszkalnego – garażu nr (...) o powierzchni użytkowej 15,80 mkw. położonego w W. na Osiedlu (...), na nieruchomości oznaczonej nr działki (...), dla której w Sądzie Rejonowym w Wieluniu V Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzona jest księga wieczysta Nr (...) przyznany zostały na rzecz pozwanej bez spłat na rzecz P. K..

(dowód: postanowienie – k.33 akt I Ns 779/12)

Pozwana jest matką P. K..

(bezsporne)

2 czerwca 2016 r. pozwana zaciągnęła kredyt w banku w wysokości 13.000 zł. 14 czerwca 2016 r. wpłaciła na rachunek Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Wieluniu z-cy M. S. prowadzącego egzekucję przeciwko dłużnikowi kwotę 12.500 zł podając w tytule „Wpłata do sprawy Kmp 190/02 za K. P.”. Wpłatę tę Komornik Sądowy rozkładał w ten sposób, że 2.426,51 zł otrzymał Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy (...) w W. (...) Referat Świadczeń Rodzinnych, 8.125,00 zł - J. K., 1.582,51 zł i 2,00 zł Komornik Sądowy tytułem odpowiednio opłaty egzekucyjnej i kosztów przelewu, zaś 363,98 zł Skarb Państwa z tytułu podatku VAT od opłaty. Prawomocnym postanowieniem z 19 sierpnia 2016 r. wydanym w sprawie I Co 442/16 Sąd Rejonowy w Wieluniu I Wydział Cywilny po rozpoznaniu skargi M. K. na czynność Komornika Sądowego w postaci ustalenia kolejności zaspokajania i w konsekwencji rozkłaśgowania wpłaty dokonanej przez M. K. w kwocie 12.500 zł z dnia 14 czerwca 2016 r. (Kmp 190/02) postanowił w pkt 3, na podstawie art. 759 § 2 k.p.c. obniżyć opłatę stosunkową z art. 49 ust. 1 ustawy z 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji (jedn. tekst: Dz. U. 2006 Nr 167, poz. 1191 ze zm.) do równowartości 1/10 przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego, tj. do kwoty 418,15 zł, zobowiązując Komornika Sądowego do wyliczenia podatku VAT od tej opłaty i do zwrotu na rzecz wierzyciela J. K. pozostałej nadwyżki.

(okoliczność znana z urzędu, na którą zwrócono stronom uwagę na rozprawie – k.72 odwr.)

Nadwyżka ta została ostatecznie przelana przez Komornika Sądowego na rzecz powódki. Z wpłaconej przez pozwaną 16 czerwca 2016 r. kwoty 12.500 zł powódka otrzymała łącznie 9.557,16 zł. Obecne zadłużenie alimentacyjne wynosi ponad 6.000 zł i narasta o alimenty bieżące.

(twierdzenie strony powodowej – k.72 nie zaprzeczone przez pozwaną)

Ojciec powódki P. K. przebywa za granicą.

(dowód: zeznania pozwanej w zw. z jej informacyjnymi wyjaśnieniami – k.38-40)

Matka powódki utrzymuje się z wynagrodzenia w kwocie ok. 1.850 zł miesięcznie. Pozwana z emerytury – 1.900 zł miesięcznie.

(dowód: zeznania pozwanej i przedstawiciela ustawowego powódki w zw. z ich informacyjnymi wyjaśnieniami – k.38-40)

Na dzień zamknięcia rozprawy strona pozwana nie wskazała majątku, z którego powódka mogłaby się zaspokoić.

(bezsporne)

Sąd Rejonowy dokonał oceny dowodów:

Sąd oddalił wnioski pozwanej zgłoszone na rozprawie 1 czerwca 2016 r. o udzielenie jej terminu 14 dni na wskazanie adresu dłużnika oraz na zgłoszenie innych wniosków dowodowych z tego powodu, iż ustalenie adresu dłużnika nie

pozostaje w związku z przedmiotem postępowania, a on sam nie jest jego stroną. Wniosek o udzielenie terminu na zgłoszenie nowych dowodów był zaś spóźniony, a strona pozwana nie wykazała uprawnienia do powołania nowych dowodów nie zgłoszonych w odpowiedzi na pozew. Ponadto w postępowaniu ze skargi pauliańskiej zakres postępowania dowodowego jest ograniczony, z uwagi na obowiązujące w niej domniemania prawne. Pozwana nie określiła przy tym, jakie okoliczności istotne dla rozstrzygnięcia zamierza wykazać w drodze nowych dowodów, nie zgłoszonych dotychczas.

Sąd Rejonowy zważył, co następuje:

Powództwo jest zasadne.

Nie jest ono przedwczesne z racji braku wezwania pozwanej do zapłaty. Powództwo na podstawie art. 527 k.c. stanowi przykład powództwa o ukształtowanie prawa lub stosunku prawnego, nie zaś powództwa o świadczenie.

Podstawą materialnoprawną roszczenia jest art. 527 k.c., zgodnie z którym każdy z wierzycieli może domagać się uznania za bezskuteczną w stosunku do niego umowy zawartej przez dłużnika z osobą trzecią, jeżeli dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli, a osoba trzecia o tym wiedziała lub przy zachowaniu należytej staranności mogła się dowiedzieć (§ 1). Czynność prawna dłużnika jest dokonana z pokrzywdzeniem wierzycieli, jeżeli wskutek tej czynności dłużnik stał się niewypłacalny albo stał się niewypłacalny w wyższym stopniu, niż był przed dokonaniem czynności (§ 2). Jeżeli wskutek czynności prawnej dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli uzyskała korzyść majątkową osoba będąca w bliskim z nim stosunku, domniemywa się, że osoba ta wiedziała, iż dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli (§ 3).

Natomiast zgodnie z art. 528 k.c. jeżeli wskutek czynności prawnej dokonanej przez dłużnika z pokrzywdzeniem wierzycieli osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową bezpłatnie, wierzyciel może żądać uznania czynności za bezskuteczną, chociażby ta osoba nie wiedziała, że dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli.

Jeżeli w chwili darowizny dłużnik był niewypłacalny, domniemywa się, iż działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli. To samo dotyczy wypadku, gdy dłużnik stał się niewypłacalny wskutek dokonania darowizny (art. 529 k.c.)

Wszystkie obiektywne przesłanki roszczenia z art. 527 k.c. są w sprawie spełnione.

Powódka na datę dokonania kwestionowanej czynności prawnej miała status wierzyciela, gdyż źródłem zobowiązania dłużnika było zobowiązanie alimentacyjne stwierdzone prawomocnymi orzeczeniami oraz ugodą zawartą przed sądem.

Udowodniła też istnienie czynności prawnej między dłużnikiem i pozwaną, w postaci sądowego działu spadku, a w zasadzie oświadczeń złożonych przez zainteresowanych w tym postępowaniu. Sąd w ślad za uchwałą SN z 8 października 2015 r. III CZP 56/15 (Lex nr 1801504) stoi na stanowisku, że przedmiotem powództwa określonego w art. 527 k.c. może być czynność procesowa dłużnika w postaci zgody wyrażonej w postępowaniu o zniesienie współwłasności rzeczy wspólnej na przyznanie własności rzeczy drugiemu współwłaścicielowi bez ekwiwalentu z jego strony.

W przeciwnym wypadku ochrona wierzyciela byłaby iluzoryczna.

Następnie wykazała dokumentami wytworzonymi w toku postępowania egzekucyjnego, długotrwałością oraz wynikiem tego postępowania (wyegzekwowano jedynie część zadłużenia), że czynność prawna dłużnika została dokonana z pokrzywdzeniem wierzycieli. W tym zakresie powódka nie mogła korzystać z domniemania z art. 529 k.c., bo czynność ta nie była darowizną. Ale wykazała, że wskutek niej dłużnik stał się niewypłacalny, bo zbycie jedynego wartościowego składnika majątku mieściło się w granicach przewidywalności, że może to co najmniej ograniczyć zaspokojenie wierzyciela. Ponadto w obliczu ciężących na dłużniku zobowiązań alimentacyjnych, nabycie udziału w

spadku w 2011 r., a następnie pozbycie się tego prawa w 2012 r., nie może być interpretowane inaczej niż ewidentne i celowe pokrzywdzenie powódki.

Jeśli chodzi o przesłankę z art. 527 § 3 k.c., to wierzyciel w tym względzie korzystał z domniemań, o jakich mowa w cytowanych wyżej przepisach. Pozwana nie obaliła w żaden sposób domniemania wynikającego z tego przepisu (stosunek bliskości oparty na pokrewieństwie) - nie twierdziła bowiem, że nie utrzymywała prawidłowych relacji z synem. Natomiast dotyczące tej samej przesłanki domniemanie z art. 528 k.c. – co zasygnalizowano już wcześniej - jest niewzruszalne.

Co do bezpłatnego charakteru czynności prawnej, to nie ulega wątpliwości, że przedmiotowa czynność, co wynika wprost z jej treści, nie wiązała się z uzyskaniem ekwiwalentu przez dłużnika, a przynajmniej nie próbowano dowodzić w niniejszej sprawie tej okoliczności.

Nie zaistniała także sytuacja z art. 533 k.c. Pozwana zaspokoiliła w toku procesu wierzyciela tylko w części; nie wskazała też wystarczającego do jego zaspokojenia mienia dłużnika. Twierdzenia pozwanej, że dłużnik ma dochody za granicą, względnie powódce będzie przysługiwać skapitalizowane świadczenie alimentacyjne wypłacane przez kraj pobytu dłużnika, stanowią zwykłe spekulacje.

W rezultacie Sąd uwzględnił w całości powództwo nakierowane na ochronę przysługującej powódce, skonkretyzowanej wierzytelności pieniężnej. Sąd nie wskazał w sentencji, jaka jest wysokość tej wierzytelności, gdyż z uwagi na alimentacyjny charakter zobowiązania dłużnika ulega ono systematycznemu zwiększeniu o alimenty bieżące. Niemniej w sentencji określono źródło zobowiązania dłużnika. Miałoby to znaczenie, gdyby dla przedmiotu ubezskutecznianej czynności prawnej była prowadzona księga wieczysta, z której wynikałoby hipoteczne obciążenie tego prawa – co rzutowałoby na istnienie i zakres pokrzywdzenia wierzyciela. W tej zaś sprawie sytuacja taka występuje.

Na podstawie art. 102 k.p.c. obciążono pozwaną, jako przegrywającą spór, obowiązkiem zwrotu przeciwnikowi jedynie części kosztów procesu, tj. całej opłaty sądowej od pozwu oraz 1/2 wynagrodzenia pełnomocnika powódki ustalonego wedle § 2 pkt 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. poz. 1804) i 17 zł tytułem opłaty skarbowej od pełnomocnictwa. Sąd uznał, że pełne wynagrodzenie radcy prawnego powódki wynoszące 4.800 zł poważnie obciążyłyby budżet pozwanej, która – nie wykluczone że także ze szlachetnych pobudek - zaciągnęła kredyt komercyjny w celu spłaty zadłużenia za syna, co też wcześniej czyniła.

Dalej idące obniżenie tych kosztów było nieuzasadnione, gdyż sytuacja materialna pozwanej oraz powódki, która pozostaje na utrzymaniu matki, jest zbliżona.

Nie miał zastosowania art. 101 k.p.c., który mówi, że zwrot kosztów należy się pozwanemu pomimo uwzględnienia powództwa, jeżeli nie dał powodu do wytoczenia sprawy i uznał przy pierwszej czynności procesowej żądanie pozwu. Pozwana w odpowiedzi na pozew wniosła o oddalenie powództwa i wnioski ten podtrzymywała do zamknięcia rozprawy. Nie składała oświadczenia o uznaniu powództwa.

Wysokość wynagrodzenia pełnomocnika pozwanej z urzędu ustalono w oparciu o § 8 pkt 5 w zw. z § 2 pkt 1 i § 4 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz. U. poz. 1801). Za ustaleniem tej opłaty na poziomie 1/2 opłaty minimalnej przemawiał ograniczony zakres postępowania dowodowego.

Z uwagi na zwolnienie pozwanej od kosztów sądowych, na podstawie art. 102 k.p.c. i art. 113 ust. 4 ustawy z 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. Nr 2014 r., poz. 1025 tekst jedn.) nie obciążono jej kosztami postępowania.